

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

6. juli 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2011/95/EU – standarder for anerkendelse af flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus – artikel 14, stk. 4, litra b) – tilbagekaldelse af flygtningestatus – tredjelandsstatsborger, der er blevet idømt en endelig dom for en særlig grov forbrydelse – fare for samfundet – kontrol af forholdsmæssigheden – direktiv 2008/115/EF – tilbagesendelse af tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold – udsættelse af udsendelsen«

I sag C-663/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Verwaltungsgerichtshof (forvaltningsdomstol, Østrig) ved afgørelse af 20. oktober 2021, indgået til Domstolen den 5. november 2021, i sagen

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl

mod

AA,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Arabadjiev, Domstolens vicepræsident, L. Bay Larsen (refererende dommer), samt dommerne P.G. Xuereb, T. von Danwitz og A. Kumin,

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitssekretær: fuldmægtig M. Krausenböck,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 10. november 2022,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den østrigske regering ved A. Posch, J. Schmoll og V.-S. Strasser, som befuldmægtigede,
- den belgiske regering ved M. Jacobs, A. Van Baelen og M. Van Regemorter, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

- den tjekkiske regering ved A. Edelmannová, M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede,
- den tyske regering ved J. Möller og A. Hoeschet, som befuldmægtigede,
- den nederlandske regering ved M.K. Bulterman, H.S. Gijzen og C.S. Schillemans, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved A. Azéma, B. Eggers, L. Grønfeldt og A. Katsimerou, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. februar 2023,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 14, stk. 4, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse (EUT 2011, L 337, s. 9) samt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/115/EF af 16. december 2008 om fælles standarder og procedurer i medlemsstaterne for tilbagesendelse af tredjelandstatsborgere med ulovligt ophold (EUT 2008, L 348, s. 98) og særligt dette direktivs artikel 5.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side AA, der er tredjelandstatsborger, og på den anden side Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (forbundskontoret for immigration og asyl, Østrig) (herefter »forbundskontoret«) vedrørende den af sidstnævnte truffede afgørelse om at inddrage hans flygtningestatus, om at nægte at tildele ham subsidiær beskyttelsesstatus eller en opholdstilladelse af grunde, der er værd at tage i betragtning, om over for ham at træffe en afgørelse om tilbagesendelse ledsaget af et opholdsforbud og om at fastsætte en frist for frivillig udrejse.

Retsforskrifter

Folkeretten

- 3 Konventionen om flygtnings retsstilling, som blev undertegnet i Genève den 28. juli 1951 (*United Nations Treaty Series*, bind 189, s. 150, nr. 2545 (1954)), trådte i kraft den 22. april 1954. Konventionen er blevet suppleret ved protokollen vedrørende flygtnings retsstilling, der blev indgået i New York den 31. januar 1967 (herefter »Genèvekonventionen«).
- 4 Konventionens artikel 33 bestemmer:
»1. Ingen kontraherende stat må på nogen som helst måde udvise eller afvise en flygtning ved grænserne til sådanne områder, hvor hans liv eller frihed ville være truet på grund af hans race, religion, nationalitet, hans tilhørsforhold til en særlig social gruppe eller hans politiske anskuelser.

2. Nærværende bestemmelse kan dog ikke påberåbes af en flygtning, som med rimelig grund må anses for en fare for det lands sikkerhed, i hvilket han befinder sig, eller som efter en endelig dom for en særlig farlig forbrydelse må betragtes som en fare for samfundet i det pågældende land.«

Direktiv 2008/115

5 Artikel 2, stk. 2, i direktiv 2008/115 fastsætter:

»Medlemsstaterne kan beslutte ikke at anvende dette direktiv på tredjelandstatsborgere, som:

- a) er genstand for nægtelse af indrejse i medfør af artikel 13 i [Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 562/2006 af 15. marts 2006 om indførelse af en fællesskabskodeks for personers grænsepassage (Schengen-grænsekodeks) (EUT 2006, L 105, s. 1)], eller som pågribes eller standses af de kompetente myndigheder i forbindelse med ulovlig overskridelse af en medlemsstats ydre grænse ad land-, sø- eller luftvejen, og som ikke efterfølgende har opnået tilladelse eller ret til ophold i den pågældende medlemsstat
- b) er genstand for tilbagesendelse som en strafferetlig sanktion eller som følge af en strafferetlig sanktion i henhold til national ret, eller som er genstand for udleveringsprocedurer.«

6 Direktivets artikel 3, nr. 3), har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

- 3) »tilbagesendelse«: processen i forbindelse med en tredjelandstatsborgers tilbagevenden – enten frivilligt i overensstemmelse med en forpligtelse til at vende tilbage eller tvangsmæssigt – til:
  - vedkommende tredjelandstatsborgers oprindelsesland eller
  - et transitland i henhold til tilbagetagelsesaftaler på fællesskabsplan eller bilateralt plan eller i henhold til andre ordninger eller
  - et andet tredjeland, som den pågældende tredjelandstatsborger frivilligt beslutter at vende tilbage til, og hvor vedkommende vil blive modtaget.«

7 Det nævnte direktivs artikel 5 er sålydende:

»Når medlemsstaterne gennemfører dette direktiv, tager de behørigt hensyn til

- a) barnets tarv
  - b) familieliv
  - c) den pågældende tredjelandstatsborgers helbredstilstand
- og respekterer non-refoulement-princippet.«

8 Direktivets artikel 6, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne træffer afgørelse om tilbagesendelse vedrørende enhver tredjelandstatsborger, som opholder sig ulovligt på deres område, jf. dog de undtagelser, der er anført i stk. 2-5.«

9 Artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/115 er affattet således:

»Medlemsstaterne træffer alle nødvendige foranstaltninger til at fuldbyrde afgørelsen om tilbagesendelse, hvis der ikke er indrømmet en frist for frivillig udrejse [...], eller hvis forpligtelsen til at vende tilbage ikke er blevet opfyldt inden for den frist for frivillig udrejse, som er indrømmet [...].«

10 Direktivets artikel 9, stk. 1, litra a), har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne udsætter en udsendelse,

a) hvis den vil krænke non-refoulement-princippet [...].«

Direktiv 2011/95

11 16. betragtning til direktiv 2011/95 er sålydende:

»Dette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, som bl.a. anerkendes i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder [(herefter »chartret«)]. Direktivet tilsigter navnlig, at asylansøgers og deres ledsagende familiemedlemmers menneskelige værdighed og ret til asyl respekteres fuldt ud, og at anvendelsen af chartrets artikel 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 og 35 fremmes, og direktivet bør derfor gennemføres i overensstemmelse hermed.«

12 Det nævnte direktivs artikel 2, litra d), er affattet på følgende måde:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

d) »flygtning«: en tredjelandstatsborger, som i kraft af en velbegrundet frygt for forfølgelse på grund af race, religion, nationalitet, politisk anskuelse eller tilhørsforhold til en bestemt social gruppe opholder sig uden for det land, hvor den pågældende er statsborger, og som ikke kan eller, på grund af en sådan frygt, ikke vil påberåbe sig dette lands beskyttelse, eller en statsløs person, som opholder sig uden for det land, hvor han tidligere havde sit sædvanlige opholdssted, af samme grunde som anført ovenfor, og som ikke kan eller, på grund af en sådan frygt, ikke vil vende tilbage til dette land, og som ikke er omfattet af artikel 12.«

13 Direktivets artikel 14, stk. 4, fastsætter:

»Medlemsstaterne kan tilbagekalde, afslutte eller afslå at forlænge status, der er tildelt en flygtning af et regeringsorgan, et administrativt organ, et retsligt eller kvasiretsligt organ, når:

a) der er rimelig grund til at anse den pågældende som en person, der udgør en fare for sikkerheden i den medlemsstat, vedkommende befinder sig i

b) den pågældende efter en endelig dom for en særlig grov forbrydelse udgør en fare for samfundet i denne medlemsstat.«

14 Direktivets artikel 21, stk. 2, har følgende ordlyd:

»Hvis det ikke er forbudt i henhold til de i stk. 1 nævnte internationale forpligtelser, kan en medlemsstat udsende en flygtning, uanset om den pågældende er formelt anerkendt eller ej, når:

a) der er rimelig grund til at anse den pågældende for en person, der udgør en fare for sikkerheden i den medlemsstat, vedkommende befinder sig i, eller

b) den pågældende efter en endelig dom for en særlig grov forbrydelse udgør en fare for samfundet i denne medlemsstat.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

15 AA indrejste ulovligt i Østrig den 10. december 2014 og indgav samme dag en ansøgning om international beskyttelse. Ved forbundskontorets afgørelse af 22. december 2015 blev han tildelt flygtningestatus.

16 Den 22. marts 2018 blev AA idømt en frihedsstraf på et år og tre måneder samt 180 dagbøder for at have fremsat alvorlige trusler og begået hærværk samt for ulovlig omgang og handel med euforiserende stoffer. Den 14. januar 2019 blev AA idømt en frihedsstraf på tre måneder for legemsbeskadigelse og fremsættelse af alvorlige trusler. Den 11. marts 2019 blev han idømt en frihedsstraf på seks måneder for forsøg på legemsbeskadigelse. Disse frihedsstraffe blev gjort betingede.

17 Den 13. august 2019 blev AA pålagt en bøde for aggressiv adfærd over for en myndighedsperson.

18 Ved afgørelse af 24. september 2019 inddrog forbundskontoret AA's flygtningestatus, nægtede at tildele ham subsidiær beskyttelsesstatus eller en opholdstilladelse af grunde, der er værd at tage i betragtning, traf over for ham en afgørelse om tilbagesendelse ledsaget af et opholdsforbud og fastsatte en frist for frivillig udrejse, idet kontoret samtidig anførte, at det ikke var tilladt at udsende ham.

19 AA indbragte forbundskontorets afgørelse af 24. september 2019 for Bundesverwaltungsgericht (forbundsdomstol i forvaltningsretlige sager, Østrig). Han erklærede efterfølgende, at han frafaldt søgsmålet, for så vidt som det vedrørte den del af afgørelsens dispositive del, hvori det blev konstateret, at det var ulovligt at udsende ham.

20 Den 16. juni 2020 og den 8. oktober 2020 blev AA idømt frihedsstraffe på henholdsvis fire og fem måneder for legemsbeskadigelse og fremsættelse af alvorlige trusler, uden at de tidligere afsagte betingede domme blev gjort ubetingede.

21 Ved dom af 28. maj 2021 annullerede Bundesverwaltungsgericht (forbundsdomstol i forvaltningsretlige sager) de anfægtede dele af forbundskontorets afgørelse af 24. september 2019. Den nævnte ret fastslog, at AA var blevet idømt en endelig dom for en særlig grov forbrydelse, og at han udgjorde en fare for samfundet. Den fandt imidlertid, at der skulle foretages en afvejning af asylmedlemsstatens interesser og den pågældende

tredjelandstatsborgers interesse i at blive tildelt international beskyttelse, idet der herved skulle tages hensyn til omfanget og arten af de foranstaltninger, han ville blive underlagt, såfremt denne beskyttelse blev tilbagekaldt. Eftersom AA, hvis han blev sendt tilbage til sit oprindelsesland, risikerede at blive udsat for tortur eller idømt dødsstraf, fandt den nævnte ret, at hans interesser vejede tungere end Republikken Østrigs interesser.

- 22 Forbundskontoret har iværksat revisionsappel til prøvelse af den nævnte dom ved Verwaltungsgerichtshof (forvaltningsdomstol, Østrig), som er den forelæggende ret.
- 23 Den forelæggende ret ønsker oplyst, om det – efter at det er blevet fastslået, at den berørte tredjelandstatsborger er blevet endeligt dømt for at have begået en grov forbrydelse, og at vedkommende udgør en fare for samfundet – er nødvendigt i henhold til artikel 14, stk. 4, litra b), i direktiv 2011/95 at foretage en interesseafvejning under hensyntagen til konsekvenserne af, at denne tredjelandstatsborger eventuelt sendes tilbage til sit oprindelsesland.
- 24 Den forelæggende ret ønsker desuden oplyst, om det er foreneligt med direktiv 2008/115 at vedtage en afgørelse om tilbagesendelse i de tilfælde, hvor den internationale beskyttelse er blevet inddraget, men hvor det allerede er godtgjort, at udsendelsen til oprindelseslandet er ulovlig. I en sådan situation tolereres en tredjelandstatsborgers ophold nemlig i Østrig, uden at det pågældende ophold er lovligt, og uden at denne tredjelandstatsborger er genstand for en effektiv afgørelse om tilbagesendelse.
- 25 På denne baggrund har Verwaltungsgerichtshof (forvaltningsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
  - »1) Skal der ved vurderingen af, om den status som asylberettiget, som en flygtning tidligere er blevet tildelt af den kompetente myndighed, kan tilbagekaldes af den grund, der er fastsat i artikel 14, stk. 4, litra b), i [direktiv 2011/95], foretages en interesseafvejning som selvstændigt kriterium, hvorefter tilbagekaldelsen er betinget af, at offentlighedens interesser i tilbagesendelsen skal veje tungere end flygtningens interesse i opretholdelsen af tilflugtsstatens beskyttelse, idet forbrydelsens forkastelige karakter og den potentielle fare for samfundet skal opvejes mod udlændingens beskyttelsesinteresser, herunder omfanget og arten af de foranstaltninger, som den pågældende risikerer at blive genstand for?
  - 2) Er bestemmelserne i [direktiv 2008/115], navnlig artikel [5], 6, 8 og 9, til hinder for en national ordning, hvorefter der skal vedtages en afgørelse om tilbagesendelse over for en tredjelandstatsborger, hvis hidtidige opholdstilladelse som flygtning inddrages ved tilbagekaldelse af statussen som asylberettiget, selv hvis det allerede på tidspunktet for vedtagelsen af afgørelsen om tilbagesendelse står klart, at en udsendelse vil være ulovlig på ubestemt tid som følge af forbuddet mod refolement, og dette også fastslås ved en endelig afgørelse?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 26 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 14, stk. 4, litra b), i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at anvendelsen af denne bestemmelse er betinget af, at det efter en interesseafvejning godtgøres, at offentlighedens interesse i

tilbagesendelsen af den berørte tredjelandstatsborger til dennes oprindelsesland vejer tungere end denne tredjelandstatsborgers interesse i opretholdelsen af den internationale beskyttelse i lyset af omfanget og arten af de foranstaltninger, som den pågældende risikerer at blive genstand for i tilfælde af tilbagesendelse til sit oprindelsesland.

- 27 Artikel 14, stk. 4, litra b), i direktiv 2011/95 bestemmer, at medlemsstaterne kan tilbagekalde den status, der er tildelt en flygtning, når den pågældende efter en endelig dom for en særlig grov forbrydelse udgør en fare for samfundet i den medlemsstat, vedkommende befinder sig i.
- 28 Det følger af præmis 27-42 i dom af dags dato, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Flygtning, der har begået en grov forbrydelse) (C-8/22), at anvendelsen af nævnte artikel 14, stk. 4, litra b), forudsætter, at to særskilte betingelser er opfyldt, nemlig dels at den pågældende tredjelandstatsborger er blevet idømt en endelig dom for en særlig grov forbrydelse, dels at det er blevet godtgjort, at den pågældende udgør en fare for samfundet i den medlemsstat, vedkommende befinder sig i.
- 29 Selv om de spørgsmål, der er forelagt i den foreliggende sag, ikke vedrører den første af disse betingelser, skal det derfor bemærkes, at det påhviler den forelæggende ret, således som generaladvokaten har anført i punkt 51 i forslaget til afgørelse, at efterprøve, om denne betingelse er opfyldt, ved at sikre sig, at mindst én af de strafbare handlinger, for hvilke AA er blevet idømt en endelig dom, skal kvalificeres som »en særlig grov forbrydelse« som omhandlet i nævnte artikel 14, stk. 4, litra b).
- 30 I denne henseende skal det bemærkes, at det følger af præmis 23-47 i dom af dags dato, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Særlig grov forbrydelse) (C-402/22), at en forbrydelse, der, henset til dens særlige karakteristika, er ekstraordinært grov, for så vidt som den henhører under de forbrydelser, der griber mest ind i det pågældende samfunds retsorden, udgør »en særlig grov forbrydelse« i den nævnte bestemmelses forstand. Med henblik på at vurdere, om en forbrydelse, for hvilken en tredjelandstatsborger er blevet idømt en endelig dom, frembyder en sådan grad af grovhed, skal der bl.a. tages hensyn til strafferammen og den straf, der er blevet idømt for denne forbrydelse, til forbrydelsens art, til eventuelle skærpende eller formildende omstændigheder, til spørgsmålet om, hvorvidt den nævnte forbrydelse er begået forsætligt eller ej, til arten og omfanget af den skade, som er blevet forvoldt ved forbrydelsen, samt til den procedure, der anvendes til at straffe forbrydelsen.
- 31 Domstolen fastslog særligt i den nævnte doms præmis 39, at anvendelsen af artikel 14, stk. 4, litra b), i direktiv 2011/95 kun kan begrundes, såfremt der foreligger en endelig dom for en forbrydelse, som isoleret set er omfattet af begrebet »særlig grov forbrydelse«, hvilket forudsætter, at forbrydelsen frembyder den grad af grovhed, der er omhandlet i den foregående præmis i nærværende dom, idet det præciseres, at denne grad af grovhed ikke kan opnås ved en kumulation af særskilte lovovertrædelser, hvoraf ingen i sig selv udgør en særlig grov forbrydelse.
- 32 Hvad angår den anden af de betingelser, der er omhandlet i nærværende doms præmis 28, fremgår det af præmis 46-65 i dom af dags dato, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Flygtning, der har begået en grov forbrydelse) (C-8/22), at en foranstaltning som omhandlet i nævnte artikel 14, stk. 4, litra b), kun kan vedtages, når den pågældende tredjelandstatsborger udgør en reel, umiddelbar og tilstrækkeligt alvorlig fare for en grundlæggende samfundsinteresse i den medlemsstat, som vedkommende befinder sig i. I forbindelse med vurderingen af, om denne fare foreligger, påhviler det den kompetente myndighed at foretage en vurdering af alle de særlige omstændigheder i den konkrete sag.

- 33 Som anført i den nævnte doms præmis 66-70 skal den kompetente myndighed desuden foretage en afvejning mellem på den ene side den fare, som den pågældende tredjelandsstatsborger udgør for en grundlæggende samfundsinteresse i den medlemsstat, som vedkommende befinder sig i, og på den anden side de rettigheder, som i henhold til direktiv 2011/95 skal sikres de personer, der opfylder de materielle betingelser i dette direktivs artikel 2, litra d), med henblik på at afgøre, om vedtagelsen af en foranstaltning som omhandlet i direktivets artikel 14, stk. 4, litra b), udgør en foranstaltning, der står i et rimeligt forhold til denne fare.
- 34 I det foreliggende tilfælde skal det, henset til de spørgsmål, som den forelæggende ret har rejst, afgøres, om det nævnte direktivs artikel 14, stk. 4, litra b), i forbindelse med denne afvejning desuden pålægger medlemsstaterne at tage hensyn til de konsekvenser, som en eventuel tilbagesendelse af den pågældende tredjelandsstatsborger til dennes oprindelsesland vil have for tredjelandsstatsborgeren eller for samfundet i den medlemsstat, som vedkommende befinder sig i.
- 35 I denne henseende skal det ganske vist bemærkes, at de i artikel 14, stk. 4, i direktiv 2011/95 omhandlede tilfælde, hvor medlemsstaterne kan tilbagekalde flygtningestatus, i det væsentlige svarer til de tilfælde, hvor medlemsstaterne kan udvise en flygtning i medfør af dette direktivs artikel 21, stk. 2, og Genèvekonventionens artikel 33, stk. 2 (jf. i denne retning dom af 14.5.2019, M m.fl. (Tilbagekaldelse af flygtningestatus), C-391/16, C-77/17 og C-78/17, EU:C:2019:403, præmis 93).
- 36 Mens Genèvekonventionens artikel 33, stk. 2, i sådanne tilfælde fratager flygtningen retten til ikke at blive udvist til et land, hvor flygtningens liv eller frihed ville være truet, skal artikel 21, stk. 2, i direktiv 2011/95, således som det bekræftes ved 16. betragtning hertil, imidlertid fortolkes og anvendes under iagttagelse af de ved chartret sikrede rettigheder, herunder chartrets artikel 4 og artikel 19, stk. 2, der indeholder et absolut forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, uanset den berørte persons handlinger, og et absolut forbud mod udsendelse til en stat, hvor der er en alvorlig risiko for sådan behandling. Medlemsstaterne må derfor hverken udsende, udvise eller udlevere en udlænding, hvis der er alvorlige og godtgjorte grunde til at antage, at den pågældende løber en reel risiko for i bestemmelseslandet at blive udsat for behandling, der er forbudt ved chartrets artikel 4 og artikel 19, stk. 2 (jf. i denne retning dom af 14.5.2019, M m.fl. (Tilbagekaldelse af flygtningestatus), C-391/16, C-77/17 og C-78/17, EU:C:2019:403, præmis 94).
- 37 Såfremt udvisningen af en flygtning, som er omfattet af et af de tilfælde, der er omhandlet i artikel 14, stk. 4, og artikel 21, stk. 2, i direktiv 2011/95, medfører en risiko for tilsidesættelse af den pågældendes grundlæggende rettigheder som fastsat i chartrets artikel 4 og artikel 19, stk. 2, kan den pågældende medlemsstat således ikke fravige princippet om non-refoulement i Genèvekonventionens artikel 33, stk. 2 (jf. i denne retning dom af 14.5.2019, M m.fl. (Tilbagekaldelse af flygtningestatus), C-391/16, C-77/17 og C-78/17, EU:C:2019:403, præmis 95).
- 38 Eftersom artikel 14, stk. 4, i direktiv 2011/95 for så vidt angår de tilfælde, der er omhandlet heri, fastsætter en mulighed for, at medlemsstaterne kan tilbagekalde en flygtningestatus i dette direktivs forstand, mens Genèvekonventionens artikel 33, stk. 2, for sit vedkommende tillader udvisning af en flygtning, der er omfattet af et af disse tilfælde, til et land, hvor den pågældendes liv eller frihed ville være truet, fastsætter EU-retten under disse omstændigheder en international beskyttelse af de berørte flygtninge, der er mere vidtgående end den beskyttelse, som er sikret ved den nævnte konvention (jf. i denne retning dom af 14.5.2019, M m.fl. (Tilbagekaldelse af flygtningestatus), C-391/16, C-77/17 og C-78/17, EU:C:2019:403, præmis 96).

- 39 Det følger heraf, at i overensstemmelse med EU-retten kan den kompetente myndighed i henhold til artikel 14, stk. 4, litra b), i direktiv 2011/95 have ret til at tilbagekalde den flygtningestatus, der er blevet tildelt en tredjelandstatsborger, uden dog nødvendigvis at være beføjet til at udsende den pågældende til dennes oprindelsesland.
- 40 På det proceduremæssige plan forudsætter en sådan udsendelse desuden, at der vedtages en afgørelse om tilbagesendelse under overholdelse af de materielle og processuelle garantier, som er fastsat i direktiv 2008/115, der i artikel 5 bl.a. fastsætter, at medlemsstaterne er forpligtede til at respektere non-refoulement-princippet, når de gennemfører dette direktiv.
- 41 En tilbagekaldelse af flygtningestatus i henhold til artikel 14, stk. 4, i direktiv 2011/95 kan derfor ikke anses for at indebære en stillingtagen til det særskilte spørgsmål om, hvorvidt denne person kan udsendes til sit oprindelsesland (jf. i denne retning dom af 9.11.2010, B og D, C-57/09 og C-101/09, EU:C:2010:661, præmis 110).
- 42 De konsekvenser, som en eventuel tilbagesendelse af den berørte tredjelandstatsborger til dennes oprindelsesland vil have for denne eller for samfundet i den medlemsstat, som vedkommende befinder sig i, skal derfor ikke tages i betragtning i forbindelse med vedtagelsen af afgørelsen om tilbagekaldelse af flygtningestatusen, men i givet fald når den kompetente myndighed påtænker at træffe en afgørelse om tilbagesendelse over for den nævnte tredjelandstatsborger.
- 43 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 14, stk. 4, litra b), i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at anvendelsen af denne bestemmelse er betinget af, at den kompetente myndighed godtgør, at tilbagekaldelsen af flygtningestatusen udgør en foranstaltning, der står i et rimeligt forhold til den fare, som den berørte tredjelandstatsborger udgør for en grundlæggende samfundsinteresse i den medlemsstat, som denne tredjelandstatsborger befinder sig i. Med henblik herpå skal den kompetente myndighed foretage en afvejning mellem på den ene side denne fare og på den anden side de rettigheder, der i overensstemmelse med det nævnte direktiv skal sikres de personer, som opfylder de materielle betingelser i direktivets artikel 2, litra d), uden at den nævnte kompetente myndighed imidlertid er forpligtet til desuden at undersøge, om offentlighedens interesse i tilbagesendelsen af tredjelandstatsborgeren til dennes oprindelsesland vejer tungere end tredjelandstatsborgerens interesse i opretholdelsen af den internationale beskyttelse i lyset af omfanget og arten af de foranstaltninger, som den pågældende vil blive udsat for i tilfælde af tilbagesendelse til sit oprindelsesland.

Det andet spørgsmål

- 44 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2008/115, og navnlig artikel 5 heri, skal fortolkes således, at det er til hinder for vedtagelsen af en tilbagesendelsesafgørelse over for en tredjelandstatsborger, når det er godtgjort, at udsendelse af tredjelandstatsborgeren til det påtænkte bestemmelsesland er udelukket på ubestemt tid i medfør af non-refoulement-princippet.
- 45 Det skal for det første bemærkes, at direktiv 2008/115 med forbehold af undtagelserne i direktivets artikel 2, stk. 2, finder anvendelse på enhver tredjelandstatsborger med ulovligt ophold på en medlemsstats område. I øvrigt bemærkes, at når en tredjelandstatsborger er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, skal den pågældende principielt undergives de fælles standarder og

procedurer, som er fastsat heri med henblik på vedkommendes tilbagesendelse, så længe vedkommendes ophold ikke eventuelt lovliggøres (dom af 22.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Udsendelse – medicinsk cannabis), C-69/21, EU:C:2022:913, præmis 52).

- 46 I lyset heraf fremgår det for det første af artikel 6, stk. 1, i direktiv 2008/115, at når det er fastslået, at der er tale om ulovligt ophold, skal enhver tredjelandstatsborger, jf. dog de undtagelser, der er anført i nævnte artikels stk. 2-5, og under streng overholdelse af kravene i direktivets artikel 5, være genstand for en afgørelse om tilbagesendelse, som blandt de tredjelande, der er omhandlet i artikel 3, nr. 3), i direktiv 2008/115, skal identificere det tredjeland, hvortil den pågældende tredjelandstatsborger skal udsendes (dom af 22.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Udsendelse – medicinsk cannabis), C-69/21, EU:C:2022:913, præmis 53).
- 47 I denne henseende skal det bemærkes, at en tredjelandstatsborger, hvis flygtningestatus er blevet tilbagekaldt, skal anses for at have ulovligt ophold, medmindre den pågældende er blevet tildelt en opholdstilladelse på et andet grundlag af den medlemsstat, som vedkommende befinder sig i.
- 48 For det andet kan en medlemsstat ikke udsende en tredjelandstatsborger med ulovligt ophold i medfør af artikel 8 i direktiv 2008/115, uden at en afgørelse om tilbagesendelse forinden er blevet truffet over for denne tredjelandstatsborger med behørig respekt for de materielle og proceduremæssige garantier, der er indført ved dette direktiv (dom af 22.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Udsendelse – medicinsk cannabis), C-69/21, EU:C:2022:913, præmis 54).
- 49 For det andet forpligter artikel 5 i direktiv 2008/115 – der udgør en generel regel, som gælder for medlemsstaterne, så snart de gennemfører dette direktiv – den kompetente nationale myndighed til på alle trin af tilbagesendelsesproceduren at overholde princippet om non-refoulement, der som en grundlæggende rettighed er sikret ved chartrets artikel 18, sammenholdt med Genèvekonventionens artikel 33, og ved chartrets artikel 19, stk. 2. Dette gælder navnlig, når denne myndighed efter at have hørt den berørte person påtænker at vedtage en afgørelse om tilbagesendelse over for den pågældende (jf. i denne retning dom af 22.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Udsendelse – medicinsk cannabis), C-69/21, EU:C:2022:913, præmis 55).
- 50 Artikel 5 i direktiv 2008/115 er derfor til hinder for, at en tredjelandstatsborger gøres til genstand for en afgørelse om tilbagesendelse, når det i afgørelsen angivne bestemmelsesland er et land, hvor der er alvorlige og godtgjorte grunde til at antage, at tredjelandstatsborgeren i tilfælde af fuldbyrdelse af den nævnte afgørelse vil være udsat for en reel risiko for behandling, som er i strid med chartrets artikel 18 eller artikel 19, stk. 2 (dom af 22.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Udsendelse – medicinsk cannabis), C-69/21, EU:C:2022:913, præmis 56).
- 51 Dette er netop tilfældet i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor den kompetente myndighed påtænker at sende en tredjelandstatsborger tilbage til dennes oprindelsesland, men allerede har konstateret, at non-refoulement-princippet er til hinder for en sådan tilbagesendelse.
- 52 Henset til det ovenstående skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 5 i direktiv 2008/115 skal fortolkes således, at den er til hinder for vedtagelsen af en tilbagesendelsesafgørelse over for en tredjelandstatsborger, når det er godtgjort, at udsendelse af tredjelandstatsborgeren til det påtænkte bestemmelsesland er udelukket på ubestemt tid i medfør af non-refoulement-princippet.

Sagsomkostninger

- 53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 14, stk. 4, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse

skal fortolkes således, at

anvendelsen af denne bestemmelse er betinget af, at den kompetente myndighed godtgør, at tilbagekaldelsen af flygtningestatusen udgør en foranstaltning, der står i et rimeligt forhold til den fare, som den berørte tredjelandstatsborger udgør for en grundlæggende samfundsinteresse i den medlemsstat, som denne tredjelandstatsborger befinder sig i. Med henblik herpå skal den kompetente myndighed foretage en afvejning mellem på den ene side denne fare og på den anden side de rettigheder, der i overensstemmelse med det nævnte direktiv skal sikres de personer, som opfylder de materielle betingelser i direktivets artikel 2, litra d), uden at den nævnte kompetente myndighed imidlertid er forpligtet til desuden at undersøge, om offentlighedens interesse i tilbagesendelsen af tredjelandstatsborgeren til dennes oprindelsesland vejer tungere end tredjelandstatsborgerens interesse i opretholdelsen af den internationale beskyttelse i lyset af omfanget og arten af de foranstaltninger, som den pågældende vil blive udsat for i tilfælde af tilbagesendelse til sit oprindelsesland.

- 2) Artikel 5 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/115/EF af 16. december 2008 om fælles standarder og procedurer i medlemsstaterne for tilbagesendelse af tredjelandstatsborgere med ulovligt ophold

skal fortolkes således, at

den er til hinder for vedtagelsen af en tilbagesendelsesafgørelse over for en tredjelandstatsborger, når det er godtgjort, at udsendelse af tredjelandstatsborgeren til det påtænkte bestemmelsesland er udelukket på ubestemt tid i medfør af non-refoulement-princippet.

Underskrifter